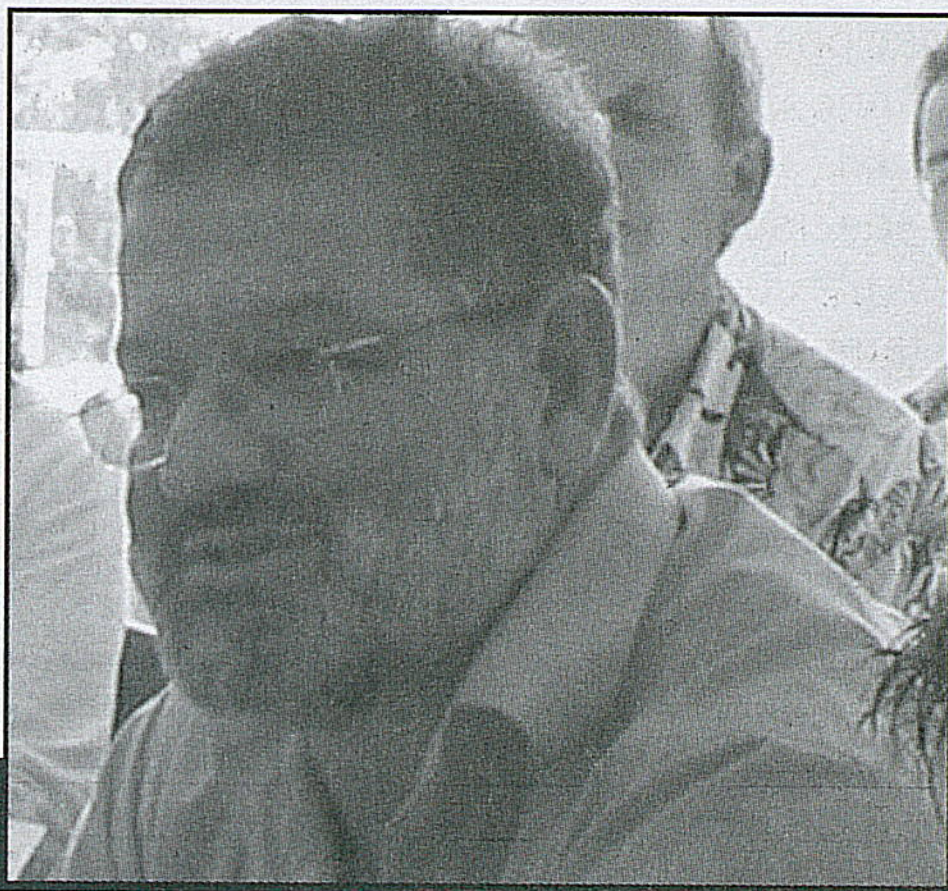


Reflexió sobre el voluntariat d'Andorra

Salvador Brasó i Campderrós



Sovint s'afirma que l'associacionisme i el voluntariat tenen una llarga tradició a Andorra. Penso que aquesta afirmació és una mica exagerada, ja que les quatre associacions sense ànim de lucre i de perfil voluntari més antigues encara avui en funcionament són la Coral Rocafort (1962), l'Orfeó Andorrà (1963), l'Agrupació Sardanista Andorrana (1964) i el Cercle de les Arts i les Lletres (1969). Parlem, doncs, de quaranta-cinc anys la més antiga. Buscar més enllà per poder parlar d'una *llarga tradició* només ens proporcionaria una sola entitat –el Centre Moral-Recreatiu d'Andorra– i l'associacionisme a l'entorn de tradicions populars, com els escudellaries, les germandats o els reviscolats fallaires de Sant Joan, que es troben entre els col·lectius de voluntaris més antics d'Andorra encara vigents avui. I en tot cas, podria afegir-s'hi un altre tipus de voluntaris, massa sovint oblidats: aquells que van ajudar a passar muntanyes i van acollir de forma altruista refugiats de les guerres veïnes del segle passat.

Però si mundialment es considera que no ha estat fins a les darreres dècades que s'ha anat guanyant terreny en la conscienciació de la importància de l'activisme dins de la societat; si no va ser fins al 1985 quan l'Assemblea General de les Nacions Unides va proclamar el 5 de desembre Dia internacional de les persones voluntàries, Andorra no escapa d'aquesta tendència universal, i la història del voluntariat a casa nostra és molt recent, ja que el gros de les entitats actualment existents no arriba a la vintena d'anys de la seva creació.

Per reflexionar sobre el voluntariat a Andorra avui ens hem de situar en el 2005, que va ser el millor moment pel que fa al voluntariat andorrà. Es tardaran anys a tornar a aquella avui malmesa situació. Hi ha una gran eina que ens explica la realitat d'aquell moment: l'edició de la primera, i única fins ara, *Guia d'entitats del voluntariat d'Andorra*, publicada aquell any i que indexa 41 federacions i/o agru-

pacions d'entitats i 279 associacions dels més diversos àmbits: esportives, humanitàries, mediambientals, culturals, de lleure..., totes qualificades estatutàriament *sense ànim de lucre*. Però el que en aquell moment ens tenia esperançats era una espectacular llista de 1.800 anomenats *Voluntaris 2005*, registrats per col·laborar en els Jocs dels Petits Estats d'Europa que aquell any es van celebrar a Andorra, i també el fet que en aquell moment es va crear la Casa del voluntariat.

Insistentment, les entitats existents abans d'aquests Jocs van demanar que el projecte *Voluntaris 2005* fos un revulsiu per al món del voluntariat a Andorra, sempre mancat d'un nombre suficient de voluntaris, i que hi hagués un abans i un després dels Jocs. Una trentena d'aquestes entitats, reunides anualment el Dia internacional del voluntariat, s'havien constituït en la Xarxa d'entitats voluntàries amb l'objectiu de reflexionar i explicar tots els possibles camins de participació en el voluntariat d'Andorra i coordinar una pàgina web conjunta d'entitats i activitats davant de la descoordinació i el desconeixement de les entitats entre si i, per part governamental, entre tots els ministeris involucrats. Per primera vegada se superava l'abast d'altres col·lectius d'entitats, tancats cada un dins del seu àmbit: Àgora Cultural per a les entitats de cultura, la Taula de les entitats de voluntariat social i la Plataforma d'entitats humanitàries. L'objectiu de la Xarxa era donar cabuda a tothom sense excepcions ni exclusions.

Tan gran era la força que en aquell moment tenia el voluntariat, que el nou Govern constituït el maig de 2005 va considerar que havia de controlar-la i va crear per primer cop i davant la sorpresa de tothom una cartera de Voluntariat dins el flamant ministeri d'Esports i Voluntariat. Molts projectes van quedar aturats, com la mateixa Xarxa del voluntariat, tot esperant les anunciades actuacions d'aquell sorprenent ministeri.

Però el període comprès entre la creació d'aquella cartera ministerial l'any 2005 i la seva desaparició, el 2007, ha resultat nefast. Han estat dos anys perduts, amb els 1.800 *Voluntaris 2005* totalment descoordinats i les entitats desorientades i cansades de l'incompliment de les promeses governamentals. I és que, amb excuses com la protecció de dades, els gestors de la Xarxa del voluntariat mai no van tenir accés a la llista dels 1.800 voluntaris que acceptaven rebre tota la informació relativa al voluntariat d'Andorra. La Casa del voluntariat va tancar, i el ministeri de Voluntariat va resultar que era únicament del voluntariat esportiu, abans de convertir-se en no-res. En definitiva, la intrusió del Govern en el món del voluntariat va consistir a no fer ni deixar fer, cosa que va convertir en dos anys aquest món en terra cremada.

Amb el tema associatiu i del voluntariat, pel que fa a les expectatives de suport i finançament, la realitat andorrana, com en molts altres aspectes, està fraccionada en diferents estaments: Govern i comuns, bancs i fundacions, amb competències i subvencions quant a cultura, joventut i associacionisme absolutament confuses, creuades i mal aprofitades. A títol d'exemples, podem parlar de la *competència*

que les administracions públiques i les entitats bancàries fan a les associacions civils en l'organització d'esdeveniments a càrrec dels corresponents pressupostos, o bé de les habituals objeccions dels comuns a l'hora de subvencionar una entitat les activitats de la qual s'estenen més enllà de la pròpia parròquia, en l'àmbit nacional o internacional.

I a tot això s'hi afegeix la manca de criteri del Govern en la creació i el manteniment de carteres ministerials: en tan sols dos anys s'ha passat d'un megaministeri d'Educació, Joventut, Cultura i Esports a la separació de totes aquestes carteres en ministeris diferents. I es dóna el fet que cada vegada que es canvia una cartera, es canvien les persones, es tarda un temps a definir les competències del nou ministeri, s'aturen projectes que estaven en marxa i es comencen estudis que després, segons els resultats, originen nous estudis, i així successivament, amb el resultat del retard indefinit en la posada en marxa de molts projectes.

A les entitats ja els va costar i els costa complir els requisits de la Llei d'associacions. Moltes no tenen secretariat perquè les subvencions no s'atorguen ni parcialment per aquest concepte; moltes no cobren quotes als socis perquè no tenen la capacitat administrativa per fer-ho, no celebren assemblees per nomenar nou president perquè no es troben candidats i els càrrecs es renoven indefinidament, i per a moltes ja és un problema presentar els papers a temps per sol·licitar subvencions. El panorama de les entitats voluntàries continua sent, doncs, un panorama de precarietat i en molts casos d'indigència, afavorida per una legislació i unes polítiques que els van en contra.

Fa poques setmanes s'ha presentat al Consell General una proposició de Llei del voluntariat. Veurem en què acaba després del tràmit parlamentari. Per fer una reflexió sobre el voluntariat d'Andorra avui, com molt amablement la SAC m'ha demanat, crec que és necessària una anàlisi d'aquest projecte, ja que si finalment es converteix en una llei, marcarà el futur del voluntariat a curt i a mitjà termini.

En la proposició de llei, redactada pel Partit Socialdemòcrata, es diu que s'ha de superar el concepte tradicional de voluntariat assistència com a únic i que el voluntariat s'entén en camps molts diversos. Però la veritat és que el text només considera plenament el voluntari assistencial o humanitari; és a dir, que el vell concepte de voluntariat assistència no se supera.

Es diu que el voluntariat és totalment gratuït. Compte amb això, perquè hi ha importants entitats registrades com a entitats sense ànim de lucre en les quals tant alguns càrrecs no administratius com alguns *voluntaris* cobren en menys o més mesura. Serem capaços d'esborrar de la llista de voluntàries aquest tipus d'entitats?

No queda clar tampoc si les entitats esportives són o no són voluntàries segons el text, com el curiós cas del club VPC Andorra Rugby XV, les inicials del qual volen dir Voluntaris Protecció Civil, qualificació que fa anys que no té cap efecte pràctic. Segons la proposició de llei (article 3.2), els moviments del tipus Voluntaris 2005

no poden tenir la consideració de voluntaris, atès el seu caràcter esporàdic. Vet aquí un concepte molt discutible des del punt de vista d'allò que internacionalment es considera que és el voluntariat.

D'altra banda, el text diu que les entitats tindran l'obligació d'expedir un carnet específic als voluntaris i de subscriure'ls una assegurança. Segur que aquestes previsions són positives i necessàries, però si la llei no preveu també un finançament públic d'aquestes obligacions –cosa que no s'esmenta en l'avantprojecte–, les nombroses entitats que per raons econòmiques no poden tenir un secretariat ni suficients diners a caixa no podran fer-hi front.

Però així com en la proposició de llei queden força delimitats els drets i deures dels voluntaris i de les entitats, quan es refereix a les administracions públiques (Govern i comuns) tot resta dins d'una nuvolada d'ambigüitats: es parla de fer un comitè andorrà del voluntariat, que cada comú dissenyarà un pla del voluntariat i que els ministeris pertinents i els comuns han de promoure, oferir, divulgar, fomentar... tot paraules inconcretes. I per a més inri, diu que el president del comitè andorrà del voluntari serà la persona titular del ministeri competent en la matèria... Ja hi tornem a ser! Si el voluntariat és per definició i per essència una tasca popular, social i eminentment civil, com pot presidir un ministre del Govern l'òrgan que el regeix?

Malgrat tot, aquesta proposició de llei, degudament esmenada, pot donar una bona llei. Però si s'aprova tal com està es perdrà una oportunitat per recuperar el temps perdut i corregir els dèficits existents fins avui. A més a més de tractar adequadament les disfuncions que hem discutit més amunt, la llei podria parlar de tornar a obrir la Casa del voluntariat, entesa com a espai de trobada i alhora com a secretariat administratiu de totes les entitats, i delimitar-ne el funcionament. És aquest secretariat del voluntariat, dissenyat com un organisme públic de pura gestió i sense ingerències en l'autonomia del moviment voluntari, el que hauria d'expedir els carnets de voluntari a demanda de les entitats, concretar les assegurances, gestionar la pàgina web conjunta de les entitats, i és aquesta secretaria la que hauria de convocar anualment les entitats perquè a l'entorn del Dia del voluntariat celebressin una assemblea i nomenessin el president i els membres del comitè andorrà del voluntariat. I, finalment, és aquesta secretaria la que hauria de gestionar una festa del voluntariat, de la mateixa manera que es fa la Nit Literària o la Nit de l'Esport. I tot això amb l'imprescindible finançament de l'administració pública.

La creació d'aquesta secretaria de servei sí que seria una ajuda real i efectiva per a les entitats, que podrien esmerçar els esforços, no en tasques administratives, sinó realment en l'activitat que les omple i les motiva, i, a diferència d'ara, els voluntaris ben aviat notarien que el seu treball és socialment reconegut.

Per tot això, em sembla necessari que el Consell General, abans de prendre decisions, s'informi a fons sobre la realitat i les necessitats en la matèria i demani al

món associatiu el seu parer sobre la futura llei. Si la llei s'aprova tal com està el text actual de la proposició –o, com la dinàmica de lleis anteriors fa témer, encara amb menys compromís per part dels estaments oficials–, s'haurà creat una altra llei, un nou marc legal, però de compliment immediat únicament per a les entitats, mentre que les obligacions de les administracions públiques podran quedar indefinidament posposades, amb la corresponent decepció per part dels voluntaris i les associacions, que una vegada més veurien menystingut el seu treball i els seus esforços.

Creuem els dits perquè no sigui així.

Salvador Brasó i Campderrós

Secretari 2004-2005 de la Xarxa del voluntariat d'Andorra i constructor